

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

©2018 МАЗУР А. Б.

УДК 332.142.4

Мазур А. Б. Узагальнення та аналіз показників економічного розвитку регіонів України

У роботі узагальнено та проаналізовано показники економічного розвитку регіонів України. Визначено, що ступінь розвитку національної економіки визначається певними показниками. Найважливішими серед них є валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), експорт, імпорт, товарообіг зовнішньої торгівлі, рівень безробіття, інфляція, дефіцит бюджету, рівень державного боргу. Проведено аналіз динаміки ВВП України за період 2011–2016 рр. Обґрунтовано, що економічний розвиток регіонів України завжди тісно пов'язаний з технологічною структурою її матеріального виробничого капіталу та людського виробничого капіталу. Зроблено висновок, що динаміка показників, які характеризують економічний розвиток у регіонах, свідчить про зростання диспропорцій у їх розвитку, має нестійкий характер і значною мірою залежить від впливу різноманітних чинників. За таких умов гостро постає проблема формування довгострокової стратегії соціального та економічного розвитку регіонів з метою зменшення існуючих диспропорцій.

Ключові слова: аналіз, показники, економічний розвиток, регіон, зростання.

Табл.: 3. **Бібл.:** 12.

Мазур Аліна Борисівна – асистент, кафедра менеджменту і адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)
E-mail: alinaborisovnamazur@gmail.com

УДК 332.142.4

Мазур А. Б. Обобщение и анализ показателей экономического развития регионов Украины

В работе обобщены и проанализированы показатели экономического развития регионов Украины. Обосновано, что степень развития национальной экономики определяется определенными показателями. Важнейшими среди них являются валовой внутренний продукт (ВВП), валовой национальный продукт (ВНП), экспорт, импорт, товарооборот внешней торговли, уровень безработицы, инфляция, дефицит бюджета, уровень государственного долга. Проведен анализ динамики ВВП Украины за период 2011–2016 гг. Определено, что экономическое развитие регионов Украины всегда тесно связано с технологической структурой ее материального производственного капитала и человеческого производственного капитала. Сделан вывод о том, что динамика показателей, характеризующих экономическое развитие в регионах, свидетельствует о росте диспропорций в их развитии, имеет неустойчивый характер и в значительной степени зависит от влияния различных факторов. В таких условиях остро встает проблема формирования долгосрочной стратегии социального и экономического развития регионов с целью уменьшения существующих диспропорций.

Ключевые слова: анализ, показатели, экономическое развитие, регион, рост.

Табл.: 3. **Библ.:** 12.

Мазур Алина Борисовна – ассистент, кафедра менеджмента и администрирования, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)
E-mail: alinaborisovnamazur@gmail.com

UDC 332.142.4

Mazur A. B. Generalizing and Analyzing of the Indicators of Economic Development of the Regions of Ukraine

The publication generalizes and analyzes the indicators of economic development of the regions of Ukraine. It is substantiated that the degree of development of the national economy is determined by certain indicators. The most important among them are gross domestic product (GDP), gross national product (GNP), exports, imports, turnover of foreign trade, unemployment rate, inflation, budget deficit, level of public debt. The analysis of dynamics of GDP of Ukraine for the period of 2011–2016 is carried out. It is determined that economic development of the regions of Ukraine is always closely connected with the technological structure of its material production capital and the human production capital. It is concluded that the dynamics of indicators characterizing economic development in the regions indicate an increase in the imbalances as to their development, are unstable and depend to a large extent on the influence of various factors. In such conditions the problem of formation of a long-term strategy of social and economic development of regions in order to reduce the existing imbalances is acutely topical.

Keywords: analysis, indicators, economic development, region, growth.

Tbl.: 3. **Bibl.:** 12.

Mazur Alina B. – Assistant, Department of Management and Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)
E-mail: alinaborisovnamazur@gmail.com

Перетворення регіонів України в економічні суб'єкти відбулося в середині 90-х років минулого сторіччя. У цій ситуації вони відповідають за умови життя населення території, беруть участь у формуванні загальнонаціональної політики та є основою врахування своїх інтересів у макроекономічних рішеннях [1].

В умовах активного включення України у світові процеси глобалізації та регіоналізації особливої ваги набувають регіональні аспекти стратегії соціально-економічного розвитку держави. У цьому контексті особливо актуальними є питання економічного та со-

ціального розвитку регіонів на основі впровадження інноваційної моделі розвитку.

Проблеми економічного розвитку регіонів України розглядалися багатьма провідними вченими. Серед них: Без'язичний В. [2], Буркинський Б. [3], Геець В. [4], Демидов О. [5], Фицик Л. [6] та ін. Однак деякі проблеми економічного розвитку на рівні регіону та аналіз його показників потребують більш детального опрацювання.

Метою статті є узагальнення та аналіз показників економічного розвитку регіонів України.

Забезпечення поточного, перспективного і стратегічного управління економічним розвитком регіону, їх єдності в системі інтегрального управління, раціоналізації впливу технологічних складових видів управління на економічну результативність кожного з них і систему інтегрального управління розвитком регіонального господарства робить створення механізму управління регіональною економічною системою економічно доцільним, виходячи з функціональної спрямованості механізму виступати інструментарієм раціоналізації елементної взаємодії системи управління економічним розвитком регіонального господарства в довгостроковому періоді [4].

Серед цілей соціально-економічного розвитку регіону використовуються такі, як збільшення доходів, поліпшення освіти, покращання навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя [7].

Ступінь розвитку національної економіки визначається певними показниками. Найважливішими серед них є валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), експорт, імпорт, товарообіг зовнішньої торгівлі, рівень безробіття, інфляція, дефіцит бюджету, рівень державного боргу.

Рейтинг конкурентоспроможності країн світу щороку проводить Міжнародний інститут розвитку менеджменту в Лозанні. Рейтинг здійснюється з урахуванням 8 груп факторів:

1. Характеристика національної економіки (додана вартість, обсяг інвестицій, рівень споживання, прогноз розвитку).
2. Рівень інтернаціоналізації господарства країни, відкритість економіки.
3. Стабільність політичної системи країни.
4. Фінансова система.
5. Інфраструктура.
6. Ефективність управління економікою.
7. Розвиток науки і технологій.
8. Характеристика трудових ресурсів країни.

Світові аналітичні організації, у тому числі статистична служба Європейського Союзу (Євростат), вказують, що рівень економічного розвитку регіону, як правило, виражається через його валовий внутріш-

ній продукт (ВВП) (в Україні – валовий регіональний продукт (ВРП)). Цей показник часто використовується як основу для порівняння між світовими та національними регіонами. Оскільки різноманітні регіони володіють різними ресурсними можливостями і, як наслідок, досягають різних рівнів регіонального ВВП, порівняння між регіонами рекомендується проводити з використанням регіонального ВВП, зваженого на чисельність населення регіону. Крім того, Євростат, у зв'язку з різними валютами країн, використовує для порівняльного аналізу розвитку європейських регіонів ВРП, виражений за допомогою паритету купівельної спроможності (ПКС) [8].

Динаміку ВВП України за період 2011–2016 рр. надано в *табл. 1*.

Розвиток регіону – багатовимірний і багатоаспектний процес, який розглядається з погляду сукупності різних соціальних і економічних цілей. Навіть якщо мова йде тільки про економічний розвиток, він розглядається спільно з розвитком соціальним. До основних показників соціально-економічного розвитку регіонів належать:

1. Середньорічна чисельність населення.
2. Чисельність працівників, зайнятих у національному господарстві.
3. Валовий внутрішній продукт.
4. Обсяг продукції промисловості.
5. Виробництво товарів народного споживання.
6. Валова продукція сільського господарства.
7. Обсяг капітальних вкладень за рахунок усіх джерел фінансування.
8. Доходи місцевих бюджетів.
9. Видатки місцевих бюджетів.
10. Грошові доходи населення.
11. Обсяг роздрібного товарообігу.
12. Обсяг реалізації платних послуг населенню.
13. Обсяг експорту товарів.
14. Баланси основних видів промислової та сільськогосподарської продукції.
15. Середні ціни на основні види продукції.

У цій системі ВВП є основним показником розвитку економіки регіону.

Таблиця 1

Динаміка ВВП України з 2011 по 2016 рр.

Рік	Номинальний ВВП	Номинальний ВВП на душу населення, грн			ВВП на душу населення, дол. США			Населення, тис. осіб
		2011	2012	2013	2011	2012	2013	
2011	1316600	28813,9	+5213,4	+22,1%	3570,8	+596,8	+20,1%	45693
2012	1408899	30912,5	+2098,6	+7,3%	3856,8	+286,1	+8,0%	45577
2013	1454931	31988,7	+1076,2	+3,5%	4030,3	+173,5	+4,5%	45483
2014	1566728	35834	+3845,3	+12,0%	3014,6	-1015,7	-25,2%	43722
2015	1979458	46210,2	+10376,1	+29,0%	2115,4	899,2	-29,8%	42836
2016	2383182	55853,5	+9643,3	+20,9%	2185,9	+70,5	+3,5	42668

Метою соціально-економічного розвитку регіону є забезпечення стійкого функціонування базових галузей економіки регіонів у довгостроковій перспективі, розвиток виробничої та соціальної інфраструктури, створення сприятливих умов для підвищення якості життя населення області, забезпечення значного поліпшення стану навколишнього середовища.

В Україні економічний розвиток протистоїть соціальному. Так, більшість економічно ефективних регіонів нехтують показниками рівня життя та добробуту населення. Критерії економічного розвитку не завжди відіграють роль цілей або цільових орієнтирів. Нерідко тактичними цілями регіонального розвитку виступають проміжні завдання, що є необхідними умовами успішного розвитку. Серед таких тактичних цілей розвитку регіону можна виділити:

- ✦ залучення нового бізнесу;
- ✦ розширення існуючого бізнесу;
- ✦ розвиток малого бізнесу;
- ✦ розвиток промисловості;
- ✦ розвиток сфери послуг;
- ✦ підвищення рівня зайнятості населення регіону.

Завданнями економічного розвитку регіонів України є:

- ✦ стабілізація соціально-економічного становища в регіонах з екстремальними природними умовами;
- ✦ продовження формування територіально-виробничих комплексів і промислових вузлів у північних і західних регіонах переважно за рахунок нецентралізованих інвестицій;
- ✦ стимулювання розвитку експортних та імпортозамінних виробництв у районах, що мають для цього найбільш сприятливі умови;
- ✦ формування вільних економічних зон, а також технополісів як регіональних центрів впровадження досягнень науки, прискорення економічного та соціального прогресу;
- ✦ розвиток міжрегіональних і регіональних інфраструктурних систем (транспорту, зв'язку, інформатики, тощо), які б забезпечили стимулюючі регіональні структурні зрушення та ефективність регіональної економіки;
- ✦ подолання відставання за рівнем і якістю життя населення окремих областей.

Стандартним способом оцінки економічного розвитку регіону є оцінка рівня виробництва. На думку автора, розвиток промисловості регіону є ключовим фактором економічного зростання. Як уже було сказано раніше, ВВП є основним показником розвитку економіки регіону. Тому від рівня розвитку промисловості регіону залежить й економічний розвиток території в цілому (табл. 2).

При управлінні економічним розвитком окремого регіону доцільно виділяти всі вищенаведені

відносно самостійні цілі та здійснювати моніторинг їх досягнення. Зокрема, разом з моніторингом стану регіонального виробництва та динамікою грошових доходів населення необхідно відстежувати й інші найважливіші параметри економічного розвитку.

В умовах України в регіоні діють закономірності, визначувані ролю провідних галузей, які створюють так званий мультиплікативний ефект і визначають весь хід розвитку міста або регіону в цілому. Провідна галузь створює додаткові робочі місця, решта всієї інфраструктури регіону немовби обслуговує основне виробництво. У цих умовах нерідко формуються регіони з моногалузевою структурою, коли одне або декілька підприємств однієї галузі визначають стан економіки та соціальної сфери всього регіону.

Кожний регіон України повинен формувати власну економічну та соціальну політику з урахуванням власних специфічних інтересів та пріоритетів розвитку. Але кінцеві цілі будь-якого регіону повинні бути спрямовані на реалізацію відповідних економічних реформ і довгострокових цільових програм соціально-економічного розвитку.

Експорт України завжди був орієнтований на металургійну, машинобудівну, хімічну та харчову продукцію. Тому, відповідно, і регіони, що спеціалізуються на цих сферах виробництва, мають значні частки в загальному обсязі експорту, що також відповідає і високим показникам ВРП. Зменшення іноземного попиту на українську продукцію мало істотний негативний вплив на відновлення обсягів виробництва регіонів-експортерів, а саме: Дніпропетровського, Донецького, Запорізького та Луганського.

Економічний розвиток регіонів України завжди тісно пов'язаний з технологічною структурою її матеріального виробничого капіталу та людського виробничого капіталу. Матеріальний виробничий капітал у поєднанні з людським виробничим капіталом у класичній політекономії має назву «виробничі сили». *Матеріальний капітал* розуміємо як основні засоби, що задіяні в певній, що діє в цей момент часу, технології, а під *людським виробничим капіталом* розуміємо вміння та навички людини працювати у виробничій сфері на технічних засобах і в ланцюгах діючих технологічних процесів. Людський виробничий капітал відрізняється від терміна «людський капітал» тим, що до нього не входить частина зайнятого та працездатного населення, що не задіяна безпосередньо в технологічній структурі виробництва.

Економічний розвиток безпосередньо залежить від ефективності та сучасності технологічної структури економіки. Технологічна структура визначається як основа, як підґрунтя, як стрижень, що цілеспрямовано проектується, змінюється та вибудовується людиною і викликає зміни, що приводять до поліпшення економіки [9].

Індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту у цінах попереднього року, %

Регіон	Рік				
	2011	2012	2013	2014	2015
Україна	104,1	92,75	89,9	93,4	90,2
Автономна Республіка Крим	103,4	94,25	90,98	–	–
Області					
Вінницька	103	96,35	94,73	104,6	97,1
Волинська	100,2	87,15	81,57	101,1	95,3
Дніпропетровська	105,8	94,9	93,67	95,1	90,3
Донецька	111,1	99,6	100	67,1	61,3
Житомирська	112,8	104,7	105,48	103,6	98,1
Закарпатська	107,7	94,65	92,32	102,8	93,5
Запорізька	103,2	88,4	84,57	100,4	94,7
Івано-Франківська	100,5	94,75	93,84	97,6	92,0
Київська	105,1	96,75	94,99	99,4	94,0
Кіровоградська	105,7	99,65	99,2	100,6	91,7
Луганська	102,3	93,05	90,96	61	47,7
Львівська	102,3	93,55	91,26	100,9	95,2
Миколаївська	103,2	99,7	99,37	98,4	95,3
Одеська	102,4	92,65	88,97	98,3	95,8
Полтавська	109,5	100	100,3	96	93,8
Рівненська	106,8	97,8	97,19	102,6	93,4
Сумська	98,9	91,55	88,71	100,4	96,7
Тернопільська	100,4	93,5	90,07	108	93,7
Харківська	101,7	91,25	88,02	97,9	90,9
Херсонська	101,8	98,1	96,84	99,7	98,7
Хмельницька	100	93,3	91,17	102,3	92,2
Черкаська	105,9	95,4	92,28	98,9	95,0
Чернівецька	100,3	90,45	86,37	98,3	94,7
Чернігівська	100	91,55	88,33	100,5	93,4
Міста					
Київ	101,4	82,4	74,64	96,1	93,3
Севастополь	106,4	97,9	96,11	–	–

Сьогодні, як ніколи, держава, як суб'єкт ринкових відносин, повинна проводити політику зі стимулювання економічного зростання з метою забезпечення розвитку національної економіки. Ця політика держави має бути скоординована з бюджетно-податковою, кредитною, соціальною та іншими видами економічної політики. Цей взаємозв'язок необхідний, оскільки зможе забезпечити достатню стійкість країни як складної соціосистеми в умовах ринку для досягнення економічного зростання [10].

Найважливішими проблемами теорії економічного зростання, що виділяють у світовій економічній практиці, а також притаманними Україні є такі:

✦ відшукування джерел зростання;

- ✦ забезпечення довготривалої сталості;
- ✦ темпи оновлення та структура національного господарства;
- ✦ економічні наслідки технічного прогресу;
- ✦ підходи до вимірів факторів та результатів [11].

Серед факторів економічного зростання, що впливають на вирішення вищезазначених проблем, можуть бути виділені три групи: фактори пропозиції, фактори попиту та фактори розподілу. Кожний із факторів економічного зростання вимірюється різними показниками (табл. 3).

Крім названих вище проблем у нормативно-правовому полі, у сфері підприємницької діяльно-

Показники факторів економічного зростання

Фактори зростання	Кількісні показники фактора	Заходи повного використання та підвищення ефективності	Показник ефективності використання
1. Природні ресурси	Показник для кожного конкретного виду	Комплексна і глибока переробка	Ресурсоемність продукції
2. Трудові ресурси	Чисельність населення в працездатному віці	Підвищення рівня освіти, поліпшення здоров'я, удосконалення організації праці	Продуктивність праці
3. Основний капітал	Вартість	Удосконалення організації виробництва	Фондовіддача
4. Науково-технічний прогрес	Витрати на нову техніку, технології тощо	Розвиток сфери наукових досліджень та дослідницько-конструкторських розробок, їх впровадження	Підвищення ефективності суспільного виробництва

сті, які стоять на заваді розвитку економіки регіонів, в Україні досі нерозвинені державні інститути, існує низька ефективність державних послуг і недостатня прозорість використання державних фінансів. Система державного управління має бути побудованою за принципами відкритості та підзвітності, що унеможливить бюрократію та корупцію.

Між показниками факторів економічного зростання та показниками економічного розвитку регіону існує тісний взаємозв'язок. Поняття «розвиток» і «зростання» знаходяться між собою, як правило, у співвідношенні: зростання валового регіонального продукту супроводжується змінами в технології виробництва, пов'язане з появою нових видів продукції та цілих галузей. Іншими словами, зростання викликає якісні зміни в економіці регіону та сприяє її загальному розвитку. Зі свого боку, позитивні якісні зміни у відносинах власності, розподілу та перерозподілу доходів, фінансової стабілізації активно впливають на економічне зростання.

Одним із основних факторів впливу на економічний розвиток регіонів України є стан рентабельності підприємств, що, своєю чергою, залежить від капітальних інвестицій, державного фінансування та науково-технічних досліджень. У післякризовий період підприємства багатьох областей стають більш рентабельними, але існують території, де витрати значно перевищують прибутки.

Основними причинами виникнення кризових явищ економічного розвитку регіонів країни є:

- ✦ низька інвестиційна привабливість регіону, яка не стимулює інвесторів вкладати інвестиції як в основний капітал, так і в інші сфери економічного розвитку;
- ✦ неефективність використання ресурсного потенціалу регіону, про що свідчить негативна динаміка показників розвитку промисловості та сільського господарства;

- ✦ нераціональна структура зовнішньоекономічних операцій із експортресурсною орієнтацією економіки регіону, що гальмує розвиток промислового виробництва продукції із високим рівнем ВДВ [12].

Сьогодні держава встановлює норми та правила економічних відносин, а за необхідності безпосередньо втручається в них. Функції держави поширюються практично на всі сфери соціально-економічного життя. На сучасному етапі головним чинником покращення соціально-економічного розвитку регіонів країни є інноваційний чинник. Без активізації інноваційної діяльності з боку як держави, так і суб'єктів господарювання, неможливо досягти економічного зростання вітчизняної економіки як джерела для покращення добробуту населення.

Соціально-економічна політика України має бути спрямована на економічне зростання, збільшення доходів населення та на зростання якості життя в цілому шляхом трансформації системи оплати праці, диверсифікації економіки на основі створення привабливого інвестиційного клімату, оптимізації податкової системи.

Зміна економічної ситуації, соціально-економічна напруженість і складність технологічної перебудови виробництв визначили необхідність розглядати нові пріоритети в господарських відносинах.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна діяти висновку про нагальну необхідність групування та систематизацію показників економічного розвитку регіонів України. У роботі проаналізовано індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту в цінах попереднього року за регіонами України. Аналіз довів, що від рівня розвитку промисловості регіону залежить й економічний розвиток території в цілому. Процес формування інноваційної моделі

економіки регіону тісно пов'язаний зі структурною перебудовою економіки на новій технічній основі та, зрозуміло, зі структурними зрушеннями, які є результатом процесу структурних перетворень. У цілому можна зробити висновок, що динаміка показників, які характеризують економічний розвиток у регіонах, свідчить про зростання диспропорцій у їх розвитку, має нестійкий характер і значною мірою залежить від впливу різноманітних чинників. За таких умов гостро постає проблема формування довгострокової стратегії соціального та економічного розвитку регіонів з метою зменшення існуючих диспропорцій.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі мають бути пов'язані з характеристикою тенденцій економічного розвитку регіонів України. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Артеменко В.** Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів. *Регіональна економіка*. 2006. № 2. С. 90–97.
- 2. Без'язичний В., Мамонова В.** Формування стратегії соціально-економічного розвитку регіонів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2000. № 1. С. 108–117.
- 3.** Економічне оновлення регіону: аналіз ситуацій та рішення: монографія / Б. В. Буркинський, І. М. Вахович, З. В. Герасимчук та ін. Одеса: Інститут проблем ринку та економічно-екологічних досліджень НАН України, 2008. 493 с.
- 4. Геєць В. М.** Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів: монографія. Київ: КНТЕУ, 2008. 389 с.
- 5. Демидов О. А.** Науково-практичні основи формування сприятливого інвестиційного клімату регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05. Чернігів, 2009. 20 с.
- 6. Фицик Л. А.** Регіональні аспекти соціально-економічного розвитку України // Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 272–274.
- 7.** Трансформація структури господарства України. Регіональний аспект / за ред. Г. В. Балабанова, В. П. Нагірної, О. М. Нижник. Київ, 2003. 341 с.
- 8. Ярошенко І. В.** Аналіз соціально-економічного розвитку проблемних регіонів країн Європейського Союзу. *Проблеми економіки*. 2014. № 3. С. 45–53.
- 9. Зайцев О. В.** Показники економічного розвитку країни в контексті класичної теорії вартості. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 6. С. 90–95.
- 10. Сімків Л. Є.** Аналіз сучасного рівня якісного економічного зростання в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 5. С. 542–550.
- 11.** Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.) «Шляхом європейської інтеграції / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць та ін. Київ: ІВЦ Держкомстату України, 2004.
- 12. Абрамова І. О.** Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України на предмет кризовості. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 15. № 1. С. 6–15.

REFERENCES

Abramova, I. O. "Analiz sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy na predmet kryzovosti" [Analysis of socio-

economic development of regions of Ukraine on the subject of crisis]. *Ekonomichnyi analiz*. Vol. 15, no. 1 (2014): 6-15.

Artemenko, V. "Indykatory stiikoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv" [Indicators of sustainable socio-economic development of regions]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2 (2006): 90-97.

Beziazychnyi, V., and Mamonova, V. "Formuvannia stratehii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv" [Formation of the strategy of socio-economic development of the regions]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, no. 1 (2000): 108-117.

Burkynskiy, B. V. et al. *Ekonomichne onovlennia rehionu: analiz sytuatsii ta rishennia* [Economic renewal of the region: analysis of situations and solutions]. Odesa: In-t probl. rynku ta ekon.-ekol. doslidzh. NAN Ukrainy, 2008.

Demydov, O. A. "Naukovo-praktychni osnovy formuvannia spryiatlyvoho investytsiynoho klimatu rehionu" [Scientific and practical bases of formation of favorable investment climate of the region]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05*, 2009.

Halchynskiy, A. S. et al. *Stratehiia ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy (2004-2015 rr.)* «Shliakhom yevropeiskoi intehratsii [Strategy of economic and social development of Ukraine (2004-2015 years) "By way of European integration"]. Kyiv: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2004.

Heiets, V. M. *Priorytety natsionalnoho ekonomichnoho rozvytku v konteksti hlobalizatsiinykh vyklykiv* [Priorities of national economic development in the context of globalization challenges]. Kyiv: KNTEU, 2008.

Simkiv, L. Ye. "Analiz suchasnoho rivnia yakisnoho ekonomichnoho zrostannia v Ukraini" [An analysis of the current level of qualitative economic growth in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 5 (109) (2014): 542-550.

Transformatsiia struktury hospodarstva Ukrainy. Rehionalnyi aspekt [Transformation of the structure of the economy of Ukraine. Regional aspect]. Kyiv, 2003.

Yaroshenko, I. V. "Analiz sotsialno-ekonomichnoho rozvytku problemnykh rehioniv krain Yevropeiskoho Soiuzu" [Analysis of socio-economic development of problem regions of the European Union]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2014): 45-53.

Zaitsev, O. V. "Pokaznyky ekonomichnoho rozvytku krainy v konteksti klasychnoi teorii vartosti" [Indicators of economic development of the country in the context of the classical theory of value]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 6 (62) (2017): 90-95.